

Te Peretitenira'a *No Porinetia farani*

PIHA PUTURA'A PARAU 'API ***Mahana toru 17 nō tiurai 2019***

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

'Opuaraa parau faa-au matahiti 2019-2020 te 3 'o te faa-au-raa faufaa

'Ua haamana te 'Apooraahau 'i te parau fa-au nō te pu'etau 2019-2020, nō ni'a 'i te faa-au-raa faufaa (31F) tuhaa moni 'a Farani nā Porinetia.

'Ei haamanaoraa, te 3 'o te faa-au-raa faufaa, mai te tuhaa moni 'amui (DGA) 'e te faufaa 'a te fenua nō te faahoturaa 'i te mau 'oire (DTIC) haamauhia 'i 2002, nō te 'āpee 'ia Porinetia 'i roto 'i tauraa 'o tā na 'iliraa faufaa 'i muri mai 'i te mau tāmatamataraa 'atomi.

'O te 3 ia 'o te parau faa-au matahiti nō teie tātiraa mana 'i ti'a mai 'i 2011 'e parau ra 'e tauturu te Hau farani 'i te mau 'opuaraa faufaa rahi 'a Porinetia.

Nā roto 'i teie parau 'euhe 'e nehenehe ai te mau tereraa 'ohipa 'e maita'i atu ai. 'E rave rahi matahiti te tia'iraa 'o Porinetia 'ia haamaita'ihia atu-ā teie parau faa-au, 'i rotopū 'i te Fenua 'e te Hau farani.

'O te faa'ohieraa noa 'i te arata'iraa ture 'e te tereraa faufaa 'e te mau faa'ohiparaa moni 'āmo 'a pitihia te Hau fenua 'e te Hau farani nō te 'ohieraa 'o te faatupuraa 'ohipa.

'I 2019 nei, te tuhaa 'a te 31F tapurahia 'ei ture aufauraa 'a te Hau farani 'e vai ia 'i te faito 'o 2018, 'oia ho'i, 'e 6 123 245 817 toata.

Faa'āpîraa 'i te mau ture faatuteraa

'Ua vauvau te Mono Peretiteni 'i mua 'i te 'Apoorahau 'i te mau faa'āpîraa puta ture 'o te mau faatuteraa, faa'āpîhia 'i te 1 'o mê 2019.

'I roto 'i teie faa'āpîraa 'e ô mai piri atu 'i te piti 'ahuru arata'iraa ture 'āpî, nā reira te tauraa 'ia 'ohie te tai'oraa parau mana.

'Ia haamana mai te 'Apooraahau 'i teie mau tauraa 'e pîhia 'i roto 'i te ve'a 'a mana 'a Porinetia (JOPF). Nene'ihia atu ai 'e te pû nene'iraa 'a Porinetia. 'O teie noa te puta ture mana 'o te piha at hau 'e nehenehe 'e faa'ohipa 'e piha 'a te hau.

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00

Te vairaa 'o te mau tarifa, 'o te paturaa 'e tei tâpiri mai

'I tiunu 2019, 0,1% te maraaraa 'o te mau tarifa hoo 'e 'ua vai 'i te faito 99,38% te tumu noa 'o teie maraaraa 'o te mau tarifa manureva ia. 'I ni'a 'i te 12 'ava'e, 0,7% te maraaraa tarifa. 'Aita ia ta'ue'ue rahi roa 'i mua 'i te maraa 'o te tarifa manureva, te faito 'o te rima rave 'ohipa 'ua vai vai noa 'i tiunu nei. 'Ua maraa rii 'ia numerahia nâ roa raa 12 'ava'e. Te faito 'amui taa'ê atu 'i te mau tere manureva 'i te ara 'aita 'i 'aueue 'i tiunu nei. 'I nia 'i te 12 'ava'e 'ua maraa rii noa 0,9% 'e tō te mau Paturaa 'a te Hau, 'e 2,2%.

Faturaa mai 'i te fenua nô te paturaa fare totiare 'i Paea : tauturu nâ te OPH

'Ua vauva atu te Faaterehau 'o te nohoraa, 'i mua 'i tō te 'Apooraahau 'i te hô'ê titauroa tauturu nô te hoo mai te OPH 'i te hô'ê fenua 'i 'Orofero Paea, 'i te aanoraa 23 671 tâ.

Te tarifa 'o te fenua tei te hi'opo'araa ia 'i ravehia 'e te tomita 'ohipa fenua 'a te hau, 'e te mau faaneheneharaa fenua 'e ravehia. Tei te faito 'amui 'o te tauturu 'e anihia nei 'e 337 932 000 toata.

'E haamata te OPH te mau patura 'ia hope mai te tihepuraa taiete 'e 'ohipa 'i reira 'i te hope'a nô 2019 nei nô te rahiraa 'e 78 fare.

Faatureraa faura'o moana nô te « Tahiti Pro Teahupoo 2019 »

'I roto 'i te 'ohiparaa muto'i taa'ê nô te 'ohipa moana, 'ua haamau te piha 'ohipa a te hau nô te 'ojipa moana 'a Porinetia, 'i te hô'ê faatureraa mana, nô te faanaho 'i te tere aumaite 'o te tata'uraa Horue « Tahiti Pro Teahupoo 2019. 'E tata'uraa nâ te mau 'aito horue 'o te ao nei, 'o te tupu 'i Teahupoo 'i te 15 'o atete tae atu 'i te 1 'o tetepa.

Te faanahoraa, 'o tei matau noa hia ia 'i te mau matahiti ato'a nô nâ tuhaa 'e toru 'e tâ'oti'a ra 'i te vâhi horue, 'opanihia te mau poti taa'ê atu 'i te mau 'iri hoehoe, 'ia fateretere nâ te hiti â'au, nâ te tomita noa 'e horo'a 'i te parau faati'a nâ te mau poti 'e ,ehenehe 'e tapiri atu 'i reira mâ te faatura 'i te tere, fârihia 'e 3 maire, nâ eira te vâhi titauroa poti mâta'ita'i.

'I rapae atu 'i teie nau tuhaa 'e toru 'e fârihia te mau poti 'ia tere 'i ni'a râ 'i te faito 5 maire mai roto atu 'i âva Hava'e 'e tae roa 'i te atea raa 'âfa maire 'i tua mai. Te 'ore noa atu 'e faatura 'i teie faaueraa mana 'e faautu'ahia ia 'i te utu'a faito 4.

Faatiani 'i te Fenua : tauturu moni nâ te faatereraahau 'o te Fârii râtere

'Ua fârii te 'Apooraahau 'e hôro'a 'i te tauturu nâ te tâatiraa 'i raro nei :

900 000 toata nâ te taatiraa « Patu Tiki » nô te faati'a 'i tâ na tahua 'ite nati nô te haapuroro 'i te tatau nuuhiva.

Tauturu no te tavoriraa hoho'a 'afata teata 'i tupu 'i Porinetia nei

'E fâna'o te taiete Internep 'e 840 000 toata 'ei tauturu nâ te Fenua, nô te tavoriraa hoho'a 'afata teata « Positive Outre-mer » numera 2. Nau tumu parau 'e maha 'i ravehia mai na :

te poti marara 'e 'ite nô Porinetia, Moorea 'âua To'a- te 'aro nei te û'i 'âpî nô te to'a 'e te Vaa.

'Te haapuroro hia nei teie mau hoho'a 'i ni'a 'i te rênî teata Public Senat mai te 'omuaraa 'o tiurai, 'e rav'ea maita'i nô te faatiani 'ia Porinetia. 'Ua hinaaro teie taiete 'e tâmau noa 'i te rave 'amui 'i te 'ohipa 'e te Fenua, nô te tahi atu tumu parau, 'o te nehenehe 'e haamata 'i te hope'a matahiti nei.

'E rave rahi tumu parau 'o tei mana'o hia mai 'e teie taiete mai te : te mau fenua nâ te ara moana pairati nô te mau îto 'âpî, te mau faufaa natura, te rau 'o te iho tumu maere mau, te û'i 'âpî hamani ma'ona teitei. 'Ua tai'ohia 'e 20 mirioni taata 'e hi'o tamau nei 'i teie rênî 'afata teata 'i te hepetoma.

'Ohipa nô te pâruru 'i te râau tupu natura

Nô te ateatea 'e te mo'emo'e 'o te mau motu 'i Porinetia nei, 'i or anoa natura noa ai te tahi mau râau tupu varavara 'i te 'itehia. 'E 870 huru râau 'vai nei hou te taata 'a pârahi mai ai 'i ni'a 'i taua mau fenua nei, hau atu 'i te 'âfaraa 'ei mau râau tumu nô te reira vahi. Nô te rahi 'o te haere'â taata 'e taupupu ai te tahi 'o taua mau râau nei mai te tiare 'Apetahi 'i Raiatea.

Te ara nei râ te Hau fenua 'i ni'a 'i teie mau râau faaherehere 'a Porinetia nâ roto 'i te faataaraa 'i te tapura faufaa nô te mau arata'iraa pâruru tarenahia. 'O te turau'iraa 'i ni'a 'i te mau ture hamauhia.

Nô te reira, nô te tiare apetahi, 'ua numerahia 'e 81% te pohepohe 'i te roaraa 'e 20 matahiti. Te 'aanoraa fenua 'i orahia 'e ana 100 tâ 'ua 'iti mai 11% 'i te 8 matahiti, 'ua mou 11 tuhaa.

Te rahiraa 'o te tu'ino 'a te taata ê 'ere ia 'i te mea 'opuahia.

Hô'ê 'o nâ tumu 'e toru 'i 'ite-a-hia 'i 2015 ra, 'o te tari'a 'iore ia 'e faatupu nei 'i te ma'i 'e ope roa atu ai te râau. Nô roto mai teie ma'i 'i te tahi atu huru râau tupu.

Te rave noa hia nei te tahi atu mâ'imiraa nô pâruru 'i te tahi atu huru râau tupu 'o te fenua nei. 'I rave 'amui hia teie 'ohipa 'e te huiraatira nâ roto 'i te haapataraa 'i teie mau râau 'i roto 'i te tarena 2019-2020-2021. 'O teie te tapura titororaa 'i ravehia mai 'i roto 'i te huiraatira, 'i tuurimahia ai 'i rotopû 'i te Faatereraahau 'o te faa'apu 'e te mau taiete Frédéric Jacq 'e Raiatea randonnée.

Tauturu moni nâ te taatiraa Pacl Events 'e 'ohipa nei nô te huma

'Ua fârii te 'Apooraahau 'e horo'a 'e 350 000 toata nâ te taatiraa Pacl Events nô te teata ha'uti taata arearea ra Guillaum Bats, 'o tei rorohia 'i te ma'i ivi marô.

'e taatiraa haamauhia 'e te ture 1901 'e te hinaaro 'e pa'epa'e 'i te feiâ 'âpî 'e poro nei nâ roto i te ha'uti teata taata ora. Tâ na fâ, 'o te horo'a tâ moni 'ore 100 titeti nô tâ na 'aru'i teata nâ te mau taatiraa 'e fârii nei 'i te huma nô te faa'ite 'o ia 'e nehenehe te manuia totiare 'e roaa nâ roto 'i te peu 'o tâ na iho 'e rave nei.

Tauraa 'i te tarena pâtia arai 'o te tamarii

Nâ te faaueree mana 'a te 'Apooraa a Porinetia 'o te 23 'o mê 1995 'e haamau 'i te poritita patia arai 'a te tamarii 'i Porinetia. Tei roto 'i teie tapura te mau pâtia arai faahepohia, nô te arai 'i te mau ma'i pee 'i ni'a 'i te tamarii, mai te fanauraa 'e tae atu 'i te 16 'o te matahiti.

Nâ te ture fenua 'o te 12 'o mê nei nô te tapura patia faahepo 'i te tamarii, 'e toru pâtia 'ei faaueraa noa 'i teie mahana 'e faahepohia teie mau pâtia. Te pâtia arai hota papaa (coqueluche), ta ma'i tari'a puu (oreillon) 'e te mau ma'i mâhâhâ. Nô teie mau ma'i nei 'e tapura ato'a hia 'i roto 'i te mau pâtia arai faahepo 'a Porinetia, 'o te tumu ia 'o teie tauraa tarena pâtia 'e ravehia ai nô te mau tamarii.

'E rave'a faufaa rahi teie nô te pâruru 'i te mau tamarii 'i mua 'i te mau ma'i pee 'i Porinetia nei.

Tauturu moni nâ te mau tâatiraa tu'aro

'Ua hi'opo'a te 'Apooraahau 'e piti aniraa tauturu hô'ê na te 'amuitahiraa tu'aro 'e hô'ê nâ te tâatiraa tu'aro tei ni'a 'i te faito 2 149 500 toata:

Te Amuitahiraa moto tahua 'a Porinetia 1 976 500 toata ;
173 000 toata nâ te taatiraa Hamuta Blood Bowl Star.

Tauturu moni nâ te 'amuiraa tu'aro 'a te mau hâpiiraa tua tahi (USEP)

'I ni'a 'i te mau fenua farani, nâ te USEP 'e taati nei 'e 750 000 tamarii 'e fatu nei 'i te parau ma'ona nô te rahiraa 'e 8 000 taatiraa hâpiiraa, 'e haa nei 'i te tu'aro 'ei moihaa hâpii oraraa taata 'e te ora manahune. 'I teie matahiti, nô te 80raa 'o te matahiti, 'e tupu te rururaa mero hope 'a te mau tamarii 'i Pari. 'E faaô ato'a tō Porinetia nei USEP.

Nô te reira, 'ua faataa te 'Apooraahau 1 750 000 toata nâ te USEP nô te âmo 'i teie tere 'a tâ tatou mau tamarii.

Tapura mana 'o te mau hâpiiraa taiehia « Aire Marine Educative » nô te pu'etau hâpiiraa 2019-2020

'I te 5 'o tiunu 'i ma'iri, 'ua putuputu te Tomite Parati Hâpiiraa tuhaa tairoto nô te hi'opo'a 'i te mau aniraa taiep AME, a te mau fare hâpiiraa tuâtahi 'e tuârua.

Te mau fare hâpiiraa 'o tei haru 'i te parau taiep AME : te tuâtahi 'o Teavaro-Moorea, tuâtahi 'o Rotoava-Fakarava, te 'amuiraa hâpiiraa Teina-Mahu-Tupua'i, te tuârua Punaauia-Tahiti, tuârua Hakahau-Ua Pou, 'e turua Popora. 'O û'i 4 teie 'o te mau AME nô te pû Tuhaa Tai roto 'o Porinetia. 'Ua fârii faahouhia te aniraa AME nô te matahiti 2019-2020 nô te û'i 1,2 'e 3 nô te pu'etau hâpiiraa 2019-2020 mai teie :

Te û'i 1 : 2012-2013-2014 : tuâtahi 'o Vaitahu-Tahuata, tamahou 'o Omo'a-Fatu Hiva, tuâtahi 'o Hane-Ua Huka, tuâtahi Hakahetau-Ua Pou.

Te û'i 2 : 2016-2017 : tuâtahi 'o Raroia, tuâtahi 2+2=4-Punaauia-Tahiti, tuâtahi Fareroi-Mahina-Tahiti, Te ana hau Pirae-Tahiti, hâpiiraa Tamaruarii-Taravao-Tahiti, tuâtahiti Haka Hau-Ua Pou, Patoa, Taiohae-Nuku Hiva.

Te û'i 3 : 2017-2018 : tuârua Ahototeina Teahupoo-Tahiti, Mairipehe Mataiea-Tahiti, Manava Tavahiroa-Anaa, Tehiti o te Maramarama Puohine-Taputapuataea-Raiatea, te hâpiiraa tamarii 'âpî 'o Fare-Huahine.

Tei tapurahia 'e te 'Amuiraa Aires Marines Educatives 'a Porinetia 'e 24 hâpiiraa te fatura 'i te Taipe AME, 'oia ho'i 1069 tamarii.

'E pae te ô 'âpî mai 'e 'o tei pâhono 'i te piiraa 'a te DGEE nô te faa'aanoraa 'i teie 'amuiraa 'i 2020. Tei pâhono mai : te hâpiiraa Raiarii Tane 'o Tautira 'e tō Papetoai-Moorea, te tuârua 'o Makemo, tō Mata'ura-Tupuai, 'e te hâpiiraa tōro'a faa'apu 'o Opunohu-Moorea.

Parau tu'ite toro'a arata'i faa'eta'eta tino nâ te 'aua natura : faarava'ihia « ôri haere nâ 'avae »

'I 2017, 'ua haamau te faatereraahau 'i te parau tu'ite toro'a arata'i 'ohipa faa'eta'etaraa tino nâ roto 'i te 'aua natura, nâ teie parau tu'ite 'e nehenehe ai 'e faa'ohipa 'i teie toro'a, te fâ 'o te haamata'ita'iraa ia 'i te hêuri 'o te natura 'i Porinetia nei.

Te fâ 'o teie parau tu'ite 'o te faaitoitoraa 'i te faahoturaa, nâ roto 'i te pâruru pâpû, 'e te arat'iraa 'ohipa maita'i nô te râtère, 'e te 'iriti ato'araa 'i te 'ohipa nâ te û'i 'âpî. Nâ teie 'irava ture 'e faarava'i roa 'i nau 'irava 'e piti haamauhia 'i 2017 ra : »faa'anaanataeraa moana » 'e te « hopu nâ raro 'i te tai ».

Nô teie toro'a tei raro a'e ihoa 'i te faatureraa « arata'i oriori nâ 'avae », tei raro a'e ihoa 'i te faatureraa faatupuhia 'i 1999 nâ roto 'i te hô'ê faauerua mana 'a te 'Apooraa 'a Porinetia. Te hâpiiraa 'e fatu mai ai 'i te parau tu'ite toro'a nô te roaraa 'e 6 'ava'e 'o te aniraa rahi ia. 'A 7 pu'etau hâpiiraa 'o tei faatupuhia mai na 'e te pû nô te 'U'i 'âpî 'a Porinetia, hô'e tei tupu 'i Ua Pou 'i 2004 'e hô'ê 'i Raiatea 'i 2005. 'e 95 râtou tei fatu 'i te parau tu'ite toro'a 'e ora nei 'i ni'a 'i te mau fenua mou'a. te hâpiiraa hope'a 'i Tahiti nei a 'i 2015.

'Ua haere tahito te faatureraa, 'ua ti'a ato'a ia 'ia faa'âpîhia 'e te faatupuraa 'i te 'irava « oriori nâ 'avae » nâ uta.. 'O tei haamanahia 'e te 'Apooraahau nô te mau arata'i nâ 'avae, « 'o 'oia te ara 'e te faa'ana'anatae 'i te faaoriraa 'i te rauraa 'o te taata hahaere, mâ te auraro 'i te mau faauerua mana, 'i ni'a 'i te rauraa 'ê'a 'aore râ fenua mou'a, nâ reira te mau haere'â titauhia te mau rave'a 'êe nô te pa'iumaraa mou'a. 'e nehenehe ato'a te tahi mau arati'a fifi 'i te mau vâhi pape, 'aore 'e 'opape, 'opanihia te mau vahi titauhia 'ia 'au ».

Te haapâpû ato'a nei hou te faaôraa hâpiiraa : te mau faaheporaa rii, 'ei 'ite rii hou te hâpiiraa, 'e hi'opo'ahia râtou 'i te mau pae matahiti ato'a.

-0-0-0-0-0-

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00